

บัญชีเงินฝากพื้นฐาน (Basic Banking Account) บัญชีเพื่อคนไทย

พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ

วิทยากรปฏิบัติการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

การฝากเงิน หรือการออมเงินในบัญชีเงินฝากกับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เป็นลักษณะการออมที่ได้รับความนิยมจากคนส่วนใหญ่มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากมีความน่าเชื่อถือและมั่นคงกว่าการออมโดยรูปแบบอื่น ๆ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559ข) ซึ่งการฝากเงินหรือการออมเงินในบัญชีเงินฝากนอกจากจะเป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัว และเพิ่มความสะดวกในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ แล้ว การออมของภาคครัวเรือนยังเป็นการช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอีกด้วย แต่ผลการสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินภาคครัวเรือน ปี 2559 พบว่า ครัวเรือนไทยประมาณร้อยละ 30 มีปัญหาการเข้าไม่ถึงและไม่ใช้บริการเงินฝาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อย โดยสาเหตุของปัญหาเกิดมาจากเศรษฐกิจซบเซา ครัวเรือนจึงมีฐานะการเงินไม่ดี หรือมีรายได้น้อยไม่เพียงพอในการใช้บริการทางการเงิน เช่น ค่าใช้จ่ายในการเปิดบัญชี ค่าธรรมเนียมการรักษาบัญชีเงินฝากที่มีอัตราสูงเกินกว่ารายได้ที่ครัวเรือนจะสามารถใช้บริการได้ ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นจากผลสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินด้านเงินฝากที่ร้อยละ 20 เมื่อปี 2556 อย่างมีนัยสำคัญ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559ข ; MOU “แบงก์ชาติ”, 2561) ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วน โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีรายได้น้อย และขาดโอกาสให้สามารถเข้าถึงและใช้บริการทางการเงินขั้นพื้นฐานได้สะดวกในราคาที่ต่ำลง และเสริมสร้างทัศนคติในการออมที่ดี อันเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืนและทั่วถึงตามแผนยุทธศาสตร์ 3 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560-2562 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559ก) และนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนฐานรากเข้าถึงบริการทางการเงินขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (“วิโรฒ สันติประภพ” ซีเทคโนโลยีการเงิน, 2561) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2561 ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ร่วมกับธนาคารพาณิชย์สมาชิกสมาคมธนาคารไทย 14 แห่ง ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “การให้บริการบัญชีเงินฝากเพื่อการเข้าถึงบริการทางการเงินขั้นพื้นฐาน” หรือบัญชีเงินฝากพื้นฐาน (Basic Banking Account) โดยความร่วมมือดังกล่าวเป็นมิติใหม่ที่สำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้บริการทางการเงินในระบบ ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญในการเพิ่มโอกาสการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และเป็นจุดเริ่มต้นที่ประชาชนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารเงินขั้นพื้นฐาน และสามารถต่อยอดไปใช้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินอื่น ๆ ตลอดจนส่งเสริมทัศนคติในการออมของประชาชน ภายใต้แนวคิดการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืนและทั่วถึง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561)

บัญชีเงินฝากพื้นฐาน (Basic Banking Account)

บัญชีเงินฝากพื้นฐาน (Basic Banking Account) เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทเงินฝากออมทรัพย์ ที่มีเงื่อนไขพิเศษที่ช่วยเอื้อประโยชน์ให้ประชาชนผู้ฝากกลุ่มเป้าหมาย สามารถเปิดและใช้บริการบัญชีเงินฝากกับสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ได้อย่างสะดวกและคล่องตัว ทั้งนี้ การเปิดให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐานเป็นการร่วมมือกันระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์สมาชิกสมาคมธนาคารไทย ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้มีรายได้น้อย จำนวน 11.4 ล้านคน และผู้สูงอายุ จำนวน 8 ล้านคน ใช้บัญชีดังกล่าวรับเงินสวัสดิการต่าง ๆ จากภาครัฐ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินต่าง ๆ ได้สะดวกในราคาที่ต่ำลง ภายใต้แนวคิดการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินในทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืน โดยคาดการณ์ว่าธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดจะสามารถเปิดให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐานแก่ประชาชนพร้อมกันภายในเดือนตุลาคม 2561 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561 ; แแบงก์หนูนคนจน, 2561)

โดยรูปแบบของบัญชีเงินฝากพื้นฐาน จะมีลักษณะเหมือนกับบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ทั่วไป คือ สามารถใช้บริการการฝาก การถอน และการโอนเงิน รวมถึงบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ตามปกติ แต่ทั้งนี้บัญชีเงินฝากพื้นฐานจะมีเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ทั่วไป ดังนี้ (เปิดตัว "บัญชีเงินฝากพื้นฐาน", 2561 ; ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561)

1. ผู้มีสิทธิเปิดบัญชีและเงื่อนไขการเปิดบัญชีเงินฝากพื้นฐาน ได้แก่

- ผู้ได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ยังไม่หมดอายุ
- ผู้มีสัญชาติไทยที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป
- เงื่อนไขในการเปิดบัญชีเงินฝาก ผู้เปิดบัญชีเงินฝากสามารถเปิดบัญชีเงินฝากพื้นฐานได้เพียง 1 บัญชีต่อ 1 ธนาคารเท่านั้น โดยผู้ที่ต้องการเปิดบัญชีเงินฝากพื้นฐานสามารถเข้าไปติดต่อโดยตรงกับธนาคารที่เข้าร่วมโครงการ

2. สิทธิประโยชน์สำหรับผู้เปิดบัญชีเงินฝากพื้นฐาน

- บัญชีเงินฝากพื้นฐานจะไม่กำหนดวงเงินหรือจำนวนเงินฝากขั้นต่ำ (บาท) ในการเปิดบัญชี และไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการรักษาบัญชี สำหรับกรณีบัญชีเงินฝากที่ไม่มีการเคลื่อนไหว หรือไม่มีการทำธุรกรรมทางการเงิน (การฝาก ถอน โอน) ภายในระยะเวลาติดต่อกันเกิน 24 เดือน
- ผู้เปิดบัญชีเงินฝากพื้นฐาน จะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมบัตรเอทีเอ็ม (ATM) หรือบัตรเดบิต (Debit Card) เช่น ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าธรรมเนียมบริการรายปี และค่าธรรมเนียมการทำบัตรใหม่ กรณีบัตรหมดอายุ

3. เงื่อนไขการฝาก การถอน และการโอนเงิน

- เงื่อนไขการฝาก การถอน และการโอนเงิน สำหรับบัญชีเงินฝากพื้นฐานให้เป็นไปตามเงื่อนไขของแต่ละธนาคารกำหนด

4. อัตราและระยะเวลาจ่ายดอกเบี้ยเงินฝาก

- อัตราดอกเบี้ยสำหรับบัญชีเงินฝากพื้นฐานจะเป็นไปตามประกาศอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ของแต่ละธนาคาร โดยกำหนดระยะเวลาในการจ่ายดอกเบี้ย 2 ครั้งต่อปี

5. การปรับสถานะบัญชีเงินฝากพื้นฐาน

- การปรับสถานะบัญชีเงินฝากพื้นฐาน ธนาคารผู้เข้าร่วมโครงการจะเป็นผู้สงวนสิทธิ์ในการปรับสถานะบัญชีเงินฝากพื้นฐานเป็นบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ปกติ ในกรณีที่เข้าเงื่อนไขตามที่ธนาคารกำหนด เช่น ผู้เป็นเจ้าของบัญชีไม่เข้าเงื่อนไขการเป็นผู้มีสิทธิเปิดบัญชีเงินฝากพื้นฐาน ไม่มีการเคลื่อนไหวบัญชีเงินฝากติดต่อกันเกิน 24 เดือน

6. หลักฐานสำหรับการเปิดบัญชีพื้นฐาน

- บัตรประจำตัวประชาชน และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

สถาบันการเงินที่เข้าร่วมโครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน

สำหรับรายชื่อสถาบันการเงินที่เข้าร่วมโครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน มีดังนี้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561)

1) ธนาคารพาณิชย์สมาชิกสมาคมธนาคารไทย จำนวน 14 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารกรุงไทย จำกัด ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด ธนาคารซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด ธนาคารทหารไทย จำกัด ธนาคารทีสโก้ จำกัด ธนาคารไทยเครดิตเพื่อรายย่อย จำกัด ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ธนาคารธนาชาต จำกัด ธนาคารยูโอบี จำกัด ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด และธนาคารไอซีบีซี (ไทย) จำกัด

2) สถาบันการเงินเฉพาะกิจ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ภาพ บัญชีเงินฝากพื้นฐาน บัญชีเพื่อคนไทย

ที่มา: การให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน (Basic Banking Account). โดย ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561, <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/News2561/n4661t.pdf>

ตัวอย่างเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์ผลิตภัณฑ์เงินฝากพื้นฐานของสถาบันการเงิน

สำหรับการเปิดให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน ปัจจุบันธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด เป็นธนาคารพาณิชย์แห่งแรกที่เปิดให้บริการนำร่องโครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน โดยกำหนดเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์สำหรับผลิตภัณฑ์เงินฝากพื้นฐาน ดังนี้

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด	
ชื่อผลิตภัณฑ์	บัญชีเงินฝากพื้นฐาน
ประเภทผลิตภัณฑ์	เงินฝากออมทรัพย์
คุณลักษณะ/เงื่อนไขหลัก	<ul style="list-style-type: none"> - บุคคลธรรมดา ที่เป็นผู้ถือบัตรโครงการสวัสดิการแห่งรัฐที่ยังไม่หมดอายุ หรือผู้มีอายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป (ไม่อนุญาตสำหรับการเปิดบัญชีร่วม, บัญชี “เพื่อ” และบัญชี “โดย” - สามารถเปิดบัญชีได้เพียงบัญชีเดียวเท่านั้น - ไม่มีค่าธรรมเนียมรักษาบัญชี จนกว่าบัญชีพื้นฐานจะถูกเปลี่ยนสถานะเป็นบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ปกติ
ระยะเวลาฝาก	ไม่กำหนดระยะเวลาฝาก
จำนวนเงินเปิดบัญชีขั้นต่ำ (บาท)	ไม่กำหนดจำนวนเงินฝากขั้นต่ำ
อัตราดอกเบี้ยและระยะเวลาจ่ายดอกเบี้ย	ร้อยละ 0.1 ต่อปี (อัตราดอกเบี้ยเป็นไปตามประกาศธนาคาร) และกำหนดระยะเวลาในการจ่ายดอกเบี้ย ปีละ 2 ครั้ง ในวันทำการ ก่อนวันทำการสุดท้ายของเดือนมิถุนายน และเดือนธันวาคม
เงื่อนไขการฝาก/ถอน/โอน สิทธิประโยชน์และเงื่อนไขอื่น	<ul style="list-style-type: none"> - ธนาคารขอสงวนสิทธิ์ในการปรับสถานะบัญชีเงินฝากพื้นฐานเป็นบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ปกติ โดยจะแจ้งให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน กรณีเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1) มียอดเงินฝากในบัญชีคงเหลือเฉลี่ย ณ สิ้นวันในแต่ละเดือน เกิน 50,000 บาท 2) มียอดเงินเข้ารวมหรือยอดเงินออกรวมอย่างใดอย่างหนึ่ง เกิน 50,000 บาท/เดือน 3) ไม่มีการเคลื่อนไหวบัญชีเงินฝากติดต่อกันเกิน 24 เดือน 4) ผู้เป็นเจ้าของบัญชีไม่เข้าเงื่อนไขของการเป็นผู้มีสิทธิเปิดบัญชีเงินฝากพื้นฐาน - ค่าธรรมเนียม ฝาก/ถอน/โอน (ถ้ามี) เป็นไปตามประกาศธนาคาร - สามารถสมัครบัตรเดบิตได้เฉพาะประเภทที่ธนาคารกำหนด ซึ่งจะไม่มีค่าธรรมเนียมการสมัครบัตรเดบิต ค่าธรรมเนียมรายปี และค่าออกบัตรใหม่ กรณีบัตรหมดอายุ ตลอดระยะเวลาที่บัญชียังคงสถานะเป็นบัญชีเงินฝากพื้นฐาน

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด	
ชื่อผลิตภัณฑ์	บัญชีเงินฝากพื้นฐาน
ข้อควรระวัง	ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ เรียกเก็บเช่นเดียวกับบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ โดยสามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากประกาศอัตราค่าธรรมเนียมธนาคาร
ช่วงระยะเวลาที่เปิดรับฝาก	ตั้งแต่วันที่ 23 กรกฎาคม 2561 เป็นต้นไป

ที่มา: “ตารางการเปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์เงินฝากพื้นฐาน” โดย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด, 2561, <https://www.krungsri.com/bank/getmedia/5f7d3a5a-9abd-43f8-a8ec->

สำหรับความคิดเห็นจากรัฐบาล ภาครัฐ ผู้ประกอบการทางการเงิน และสถาบันทางการเงินต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการบัญชีเงินฝากเพื่อการเข้าถึงบริการทางการเงินขั้นพื้นฐาน (Basic Banking Account) สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

นายสุวิชัย โจรنوانิช ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) เปิดเผยว่า ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ออกมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยที่ลงทะเบียนรับสวัสดิการจากรัฐจำนวน 11.4 ล้านคนเพิ่มเติม โดยส่งเสริมให้มีการเปิดบัญชีเงินฝากเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงินได้สะดวกขึ้น ทั้งนี้ การเปิดบัญชีเงินฝากพื้นฐานกับธนาคารพาณิชย์ จะทำให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อย และผู้สูงอายุไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเปิดบัญชี หรือต้องมีเงินขั้นต่ำในการรักษาบัญชี ซึ่งแต่เดิมธนาคารพาณิชย์ได้กำหนดวงเงินขั้นต่ำในบัญชีไม่ต่ำกว่า 2,000 บาท ไม่เช่นนั้นจะคิดค่าธรรมเนียมในการรักษาบัญชีและหักเงินจนหมด และบัญชีจะถูกปิด แต่สำหรับผู้มีรายได้น้อยที่ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจะได้รับการยกเว้นในส่วนดังกล่าว ทั้งนี้ การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยเป็นนโยบายที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ทุกภาคส่วนจึงจำเป็นต้องประสานความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำของสังคม (ยกเว้นค่าธรรมเนียมบัญชีคนจน, 2561)

นายวิโรท สันติประภพ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย กล่าวว่า เนื่องจากที่ผ่านมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดทำผลสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินของภาคครัวเรือน ซึ่งพบว่า มีครัวเรือนบางส่วนตัดสินใจไม่เข้าใช้บริการฝากเงินกับสถาบันการเงิน เนื่องจากมีปัญหาฐานะทางการเงิน และรายได้ของครัวเรือนที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคสำคัญในเรื่องการเปิดบัญชีเงินฝากจากการถูกจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้บริการ อาทิ ค่าธรรมเนียมการรักษาบัญชี ค่าใช้จ่ายในการเปิดบัญชีที่สูงเกินไป ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทย จึงได้ร่วมกันออกแบบบัญชีเงินฝากพื้นฐาน เพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียมในการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนระดับฐานราก ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรได้รับ ทั้งนี้ บัญชีเงินฝากพื้นฐานจะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้สะดวกยิ่งขึ้น ด้วยต้นทุนที่ต่ำลง การส่งเสริมให้ผู้มีรายได้น้อยให้มีบัญชีเงินฝากพื้นฐาน นอกจากจะเป็นประจวบแรกของการเข้าสู่บริการทางการเงินในระบบแล้ว ยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนกลุ่มดังกล่าวด้วย ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ธนาคารแห่งประเทศไทยผลักดันให้การมีบัญชีเงินฝากเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนซึ่งมีความสำคัญใกล้เคียงหรือเทียบเท่าการให้สิทธิขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น การได้รับสิทธิในการศึกษา และสิทธิในการรักษาพยาบาล (เปิดประตู (การเงิน) บานแรก, 2561)

นายผยง ศรีวานิช กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงไทย กล่าวว่า สิ่งที่สถาบันการเงินจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเปิดให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน คือ การมีส่วนร่วมในการให้โอกาสประชาชนทุกภาคส่วนให้สามารถเข้าถึงบริการทางการเงิน แม้ว่าธนาคารจะได้รับผลกระทบจากการจ่ายอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเช่นเดียวกับบัญชีออมทรัพย์ปกติก็ตาม โดยที่ผ่านมามาธนาคารกรุงไทยได้มีการสนับสนุนบัญชีเงินฝากพื้นฐานอยู่แล้ว ผ่านโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแก่ประชาชนฐานราก จำนวน 11.6 ล้านคน ทั้งนี้ความร่วมมือในการเปิดบัญชีเงินฝากพื้นฐานระหว่างสถาบันการเงิน จะทำให้ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ไม่มีบัญชีเงินฝากเพื่อการออมเงินหรือรับเงิน สามารถเปิดบัญชีเงินฝากจากธนาคารใดก็ได้ที่สะดวก โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และสามารถโอนเงินหรือทำธุรกรรมต่างธนาคารได้ ซึ่งจากเดิมเคยมีข้อจำกัดในเรื่องค่าธรรมเนียมระหว่างธนาคาร ทั้งนี้ ที่ผ่านมามาทางสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐได้มีการนำร่องดำเนินการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการใช้บริการทางการเงินแก่ประชาชนฐานรากไปเรียบร้อยแล้ว (16 แห่งกำหนดบัญชีพื้นฐาน, 2561)

นายนิพนธ์ เกื้อสกุล ผู้ช่วยผู้จัดการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กล่าวว่า บัญชีเงินฝากพื้นฐานจะเป็นบัญชีเงินฝากที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการเงิน โดยบัญชีเงินฝากพื้นฐานจะมีเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ประเภททั่วไป คือ 1. ผลตอบแทนบัญชีเงินฝากพื้นฐานจะไม่กำหนดวงเงินหรือจำนวนเงินฝากขั้นต่ำในการเปิดบัญชี และไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการรักษาบัญชี 2. ผู้เปิดบัญชีเงินฝากพื้นฐาน จะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมบัตรเอทีเอ็ม หรือบัตรเดบิต ซึ่งทำให้ผู้ที่มีรายได้น้อย หรือผู้ที่มีข้อจำกัดทางการเงินสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินด้านเงินฝากได้ ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าธนาคารพาณิชย์สมาชิกและสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดจะสามารถเริ่มให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐานแก่ประชาชนพร้อมกันภายในเดือนตุลาคม 2561 ซึ่งการดำเนินการเปิดให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐานอาจส่งผลกระทบกับสถาบันการเงินเรื่องการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรักษาบัญชีเงินฝาก และการสูญเสียรายได้จากค่าธรรมเนียมจากการให้บริการบัตรเอทีเอ็มหรือบัตรเดบิต นอกจากนี้ ยังต้องมีการจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากเช่นเดียวกับบัญชีออมทรัพย์ปกติ ซึ่งถือเป็นการสูญเสียโอกาสทางธุรกิจ แต่โครงการดังกล่าวเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชน ธนาคารมีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ต้องการส่งเสริมให้ประชาชนมีการออมเพิ่มขึ้น เพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อมีกรณีฉุกเฉินจำเป็น หรือเพื่อการลงทุนในอนาคต การส่งเสริมให้มีการออมผ่านบัญชีเงินฝากพื้นฐานจึงเป็นการช่วยให้คนไทยเข้าถึงการออมได้มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ (บัญชีเงินฝากพื้นฐานแก่ ปชช, 2561)

นายอรุณ จิรชวาลา ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน กล่าวว่า บัญชีเงินฝากพื้นฐานเกิดจากแนวคิดในการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงบริการทางการเงิน เพื่อให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืนและทั่วถึง แต่ทั้งนี้ก็มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับโครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน ดังนี้

1) โครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน แม้จะไม่มีกระทรวงการคลังเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการดังกล่าว แต่ก็อาจคาดการณ์ได้ว่า กระทรวงการคลังน่าจะเป็นหน่วยงานหลักที่อยู่เบื้องหลังการสนับสนุนและผลักดันที่สำคัญในการเปิดตัวโครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน เพื่อให้การใช้จ่ายเงินสวัสดิการแห่งรัฐรายเดือน

สำหรับผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังนั้นโครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐานจึงเป็นโครงการที่ควรส่งเสริมและสนับสนุนต่อไป

2) ตัวเลขอ้างอิงของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ระบุว่า มีครัวเรือนไทยที่ไม่มีบัญชีเงินฝากเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 30 ในช่วงระหว่างปี 2556-2559 เป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นตัวเลขสถิติที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ซึ่งถ้าสถิติดังกล่าวเป็นจริง ธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องรีบดำเนินการศึกษา เพื่อค้นหาสาเหตุและวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน

3) สถิติตัวเลขที่ระบุว่าครัวเรือนไทยจำนวนมากที่ไม่มีบัญชีเงินฝาก เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอ และมีอุปสรรคด้านค่าธรรมเนียมในการบริการทางการเงินที่มีอัตราสูงเกินไป เป็นการบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลและครัวเรือนไทยจำนวนมากไม่มีเงินออม และไม่มีเงินเก็บสำหรับไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน นอกจากนี้รายได้อีกต่ำมากจนไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายบริการทางการเงิน ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลของทางที่ระบุว่าอัตราการว่างงานของประเทศไทยอยู่ที่ระดับต่ำที่สุดของโลกที่ร้อยละ 1 ซึ่งคนไทยสามารถเลือกงานที่ดีและมีระดับรายได้สูงที่สูงกว่านี้ได้

4) ไม่จำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องออกมาตรการโครงการหรือผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ๆ แต่ควรปรับปรุงหรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีอยู่แต่เดิม ให้มีการยกเว้นค่าธรรมเนียมและค่าบริการสำหรับผู้มีสิทธิเท่านั้น เพื่อที่ประสิทธิภาพโดยรวมของระบบการให้บริการทางการเงินจะได้ไม่ลดลง

(บัญชีเงินฝากพื้นฐาน, 2561)

บทสรุปและความเห็นของผู้ศึกษา

การเข้าถึงบริการทางการเงินขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การเข้าถึงบริการด้านเงินฝาก เงินออม ด้านสินเชื่อ และด้านการโอนเงินและชำระเงิน นับเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนควรได้รับโอกาสอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม แต่จากข้อมูลกลับพบว่า ครัวเรือนไทยมีปัญหาค่าใช้จ่ายไม่ถึงและไม่ใช้บริการทางการเงิน โดยเฉพาะด้านเงินฝากเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ โดยส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนมีรายได้อ่อนหรือมีฐานะทางการเงินที่ไม่ดี ทำให้มีรายได้น้อยเพียงพอสื่อจะสามารถใช้บริการทางการเงินด้านเงินฝากได้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการร่วมมือกับสถาบันการเงินต่าง ๆ เปิดให้บริการ “บัญชีเงินฝากพื้นฐาน (Basic Banking Account)” ที่มีเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์พิเศษต่อผู้ฝาก เช่น การไม่กำหนดวงเงินหรือจำนวนเงินฝากขั้นต่ำในการเปิดบัญชี การยกเว้นค่าธรรมเนียมการรักษาคัญชี การยกเว้นค่าธรรมเนียมบัตรเอทีเอ็มหรือบัตรเดบิต เช่น ค่าธรรมเนียมแรกเข้า และค่าธรรมเนียมบริการรายปี โดยในระยะแรกกำหนดเปิดให้บริการสำหรับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้มีรายได้น้อยที่อยู่ในโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและผู้สูงอายุ

บัญชีเงินฝากพื้นฐาน จึงนับเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ช่วยให้ผู้ที่มีฐานะทางการเงินไม่ดีหรือมีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและดำเนินธุรกรรมทางการเงินพื้นฐาน (ฝาก ถอน โอนและชำระเงิน) ในระบบได้อย่างสะดวกด้วยราคาที่ต่ำลง และเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสวัสดิการของภาครัฐ นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนให้เกิดการออม และการลงทุนระยะยาวที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุด้วย นับเป็นการเพิ่มโอกาส

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับฐานราก ลดความเหลื่อมล้ำ และเป็นจุดเริ่มต้นให้ประชาชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารเงินขั้นพื้นฐาน และสามารถต่อยอดไปใช้บริการผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตลอดจนส่งเสริมทัศนคติในการออมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ สำหรับผู้ศึกษามีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับโครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน ดังนี้

1) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือการเปิดให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐานแก่ประชาชนระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยกับสถาบันการเงิน เป็นการกำหนดเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์หลัก ซึ่งมีลักษณะเป็นเพียงกรอบกว้าง ๆ เท่านั้น ส่วนเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ของบัญชีเงินฝากพื้นฐาน อาทิ การฝาก การถอน การโอนเงิน และอัตราดอกเบี้ย สถาบันการเงินจะเป็นผู้กำหนด ดังนั้นผู้สนใจและผู้มีสิทธิในผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลรายละเอียดและตรวจสอบเงื่อนไขผลิตภัณฑ์บัญชีเงินฝากพื้นฐานของสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อผู้ใช้บริการจะได้รับประโยชน์สูงสุด และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเข้าใจผิด อันก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นในภายหลัง

2) การประชาสัมพันธ์โครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐานมีค่อนข้างน้อยและไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อให้นโยบายการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมผ่านโครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐานประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมกันประชาสัมพันธ์โครงการบัญชีเงินฝากพื้นฐานให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวางและทั่วถึงเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากโครงการดังกล่าวมากที่สุด

3) เนื่องจากครัวเรือนไทยมีความหลากหลาย การกำหนดนโยบายในการลดข้อจำกัดการใช้บริการทางการเงินเพื่อช่วยเหลือประชากรกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มเพียงบางส่วนอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นในระยะต่อไปภาครัฐควรมีการพิจารณาและขยายสิทธิให้ประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีลักษณะอ่อนไหว และไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินให้สามารถมีสิทธิเข้าใช้บริการผลิตภัณฑ์บัญชีเงินฝากพื้นฐานด้วย เพื่อเป็นการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมในการเข้าถึงบริการทางการเงินของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2561). ตารางการเปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์เงินฝากพื้นฐาน. สืบค้น 3 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.krungsri.com/bank/getmedia/5f7d3a5a-9abd-43f8-a8ec-395e937e5b86/basic-banking-account-th.aspx>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559ก). แผนยุทธศาสตร์ 3 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560-2562. สืบค้น 3 สิงหาคม 256 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/RolesAndHistory/PublishingImages/StrategicPlan/write-up.pdf>
- _____. (2559ข). รายงานผลสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินภาคครัวเรือน ปี 2559. สืบค้น 15 มิถุนายน 2561 จาก https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Highlights/FSMP2/FinancialAccessSurveyOfThaiHouseholds_2016.pdf
- _____. (2561). ข่าว รพท. ฉบับที่ 46/2561 เรื่อง การให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน (Basic Banking Account). สืบค้น 25 กรกฎาคม 2561 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/News2561/n4661t.pdf>
- บัญชีเงินฝากพื้นฐาน. (26 กรกฎาคม 2561). โพสต์ทูเดย์. น. V3(ล่าง). สืบค้นจาก ฐานข้อมูล iQNewsClip
- บัญชีเงินฝากพื้นฐานแก่ ปชช. เข้าไม่ถึงเงินฝาก | MONEY EASY. (2561). สืบค้น 25 กรกฎาคม 2561 จาก <https://www.tnnthailand.com/content/3956>
- แบงก์ไหนคนจน-ผู้สูงวัยทรงตัว มีบัญชีเงินฝากพื้นฐาน เพิ่มโอกาสทางการเงิน. (24 กรกฎาคม 2561). เดลินิวส์. น. 6(บนขวา). สืบค้นจาก ฐานข้อมูล iQNewsClip
- เปิดตัว "บัญชีเงินฝากพื้นฐาน" เปิดบัญชีขั้นต่ำ 0 บาท ทำบัตรเดบิตฟรีไม่มีค่าธรรมเนียม !. (2561). สืบค้น 5 สิงหาคม 2561 จาก <https://money.kapook.com/view196895.html>
- เปิดประตู (การเงิน) บานแรก บัญชีเงินฝากพื้นฐาน เพื่อ “คนจน-สูงวัย”. (26 กรกฎาคม 2561). ประชาชาติธุรกิจ. น. 19(ล่างซ้าย). สืบค้นจาก ฐานข้อมูล iQNewsClip
- ยกเว้นค่าธรรมเนียมบัญชีคนจน หนุนสังคมเข้าสู่ยุคไร้เงินสด ล้นปลายปีออกมาตรการอุ้ม. (3 สิงหาคม 2561). เดลินิวส์. น. 6 (บน). สืบค้นจาก ฐานข้อมูล iQNewsClip
- “วีรไท สันติประภพ” ชี้เทคโนโลยีการเงินเป็นเครื่องมือ “ปลดล็อก” ผลิตภาพ ภูมิคุ้มกัน และการเข้าถึงบริการการเงินของทุกกลุ่มที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง. (2561). สืบค้น 26 กรกฎาคม 2561 จาก <https://thaipublica.org/2018/03/veerathai-bots-policy-direction-on-fintech-development/>
- 16 แบงก์หนุนบัญชีเงินฝากพื้นฐาน. (24 กรกฎาคม 2561). โพสต์ทูเดย์. น. A2(ล่าง). สืบค้นจาก ฐานข้อมูล iQNewsClip
- MOU “แบงก์ชาติ-แบงก์พาณิชย์-แบงก์รัฐ” เปิด”บัญชีเงินฝากพื้นฐาน” ผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป-ผู้ถือบัตรสวัสดิการรัฐ. (2561). สืบค้น 25 กรกฎาคม 2561 จาก <https://thaipublica.org/2018/07/bot-basic-banking-account/>